

İşletmelerin Kuruluşu

3

- Bir işletme kurmak isterseniz, işe nereden başlanacağını biliyor musunuz?
- İşletmelerin kuruluşunda özellikle dikkat edilmesi gereken konular nelerdir?
- Fizibilite çalışmaları ne ifade eder?
- İşletmelerin hangi bölgede kurulduğu önemli midir? Başarısını etkiler mi?
- Kuruluş yeri seçiminde hangi etkenler dikkate alınmalıdır?

GÜZEL HOLDİNG

Güzel Holding'in başarılı sahibesi Mimar Işıl Günel yatırımlarını farklılaştırma zamanının geldiğini düşünür. Şimdiye dek, mobilya ve dekorasyon sektöründe, giderek büyüyen bir ulusal pazar payı ile faaliyetlerini İstanbul merkezli sürdürmüşlerdir. Estetik yaratıcılığı güçlü bir iş kadını olarak, moda sektörüne adım atma düşüncesi öteden beri aklındadır.

Hazır giyim üretimi gerçekleştirecek bir şirketin kurulması ve Holding bünyesine katılması yasal açıdan kolay bir süreçtir. Planladığı yeni yatırım için, diğer koşulların uygun olup olmadığını incelemek üzere fizibilite uzmanlarına görev verilir. Özellikle, girilecek yatırım için gerekli sermayenin sağlanabilmesi üzerinde durulur. Bayan Güzel, deneyimlerini ve mevcut ilişkilerini de kullanabilecektir.

Işıl Güzel ile uzmanlar arasında şu konuşmalar geçer:

Güzel : Önceliği maliyetin düşük tutulmasına verelim.

Uzman : Kapsamlı bir finansal araştırma yapmalıyız.

Güzel : Yatırımın maliyeti önemli. Teşvikden yararlanabiliyor muyuz?

Uzman : Bilecik Organize Sanayi Bölgesi uygun bir yatırım bölgesi olabilir.

Güzel : Böylece altyapı maliyetlerini düşük tutabiliriz. Bölgede hazır giyim üzerine çalışan başka fabrika var mı?

Amaçlarımız

Bu Üniteyi tamamladığımızda;

- 👁️ işletmelerin kuruluşunun bir düzen içinde gerçekleştirilmesinin önemini açıklamak,
- 👁️ kuruluş kararı sürecini ve süreç içinde yer alan aşamaları açıklamak,
- 👁️ kuruluş yeri belirlenirken üzerinde durulan etkenlerin önemini açıklamak için gerekli bilgi ve becerilere sahip olacağız.

Bu Üniteye işlenen konuları daba iyi anlayabilmeniz için "İşletmelerin Özelliklerini" iyi öğrenmiş olmanız gerekir.

KURULUŞ KARARININ OLUŞUMU

İşletmelerin kuruluşunun bir düzen içinde gerçekleştirilmesinin önemini açıklamak.

Bir işletmenin kurulması, belli bir alana belli bir yatırımın yapılması demektir. Yapılacak yatırımın verimliliği, kârlılığı bu konudaki kararların tutarlılığına bağlıdır. Küçük ve orta boyuttaki işletmelerde, büyük ölçekli işletmelere göre kuruluş çalışmaları daha rahat yürütülür. Bunların kuruluşunda, girişimcinin deneyimi, sezgisi, kestirimi, girişkenliği ön planda gelir. Çok fazla ayrıntıya inmeyen araştırmalarla, bu işletmelerin kurulması ve başarıya ulaşması söz konusu olabilir. Ancak, büyük işletmelerde kuruluş çalışmalarının çok ayrıntılı inceleme ve araştırmalara dayanması gerekir.

Kuruluş Karar Süreci

Kuruluş kararı sürecini ve süreç içinde yer alan aşamaları açıklamak.

İşletmelerin kuruluşunda yatırım kararı ile ilgili aşamalar, genelde aşağıdaki gibi ele alınır:

- Yatırım düşüncesi
- Yapılabilirlik (Fizibilite) araştırmaları
- Yapılabilirlik projesi (ön proje)
- Değerlendirme ve yatırım kararı
- Kesin proje
- Projenin uygulanması
- Üretime geçiş aşaması

Yatırım Düşüncesi

Bir işletme kurulmadan önce, en başta belli bir alanda, belli bir çapta üretim yapma düşüncesinin girişimcilerin kafasında oluşması gerekir. Pazarda istemin artması, işletmenin büyüme eğilimi, maliyetleri düşürme çabası, yeni bir mala geçiş, teknolojik yenileme gibi etkenler de, yeni bir yatırım düşüncesinin oluşmasını sağlayabilir. Ülkenin ekonomik yapısı, pazar durumu, rekabet durumu, dışsatım ve dışalım olanakları, teknoloji, doğal kaynaklar gibi etkenler, bu düşüncenin belli biçimlerle oluşmasını etkileyecektir.

Yapılabilirlik (Fizibilite) Araştırmaları

Kesin yatırım kararı alınmadan önce, girişimcinin yapmayı düşündüğü üretim ve sermaye yatırımı ile ilgili olarak ekonomik, teknolojik ve finansal sorunlarla, kuruluş yeri sorunlarını çözmek için -ayrıntılı ve kesin araştırmalara girişmeksizin- gerekli bütün bilgilerin sistemli bir şekilde elde edilmesini **yapılabilirlik araştırması**, bunların bir metin içinde toplanmasını **yapılabilirlik projesi** olarak adlandırıyoruz.

Yapılabilirlik projesinde, çeşitli araştırmalar yapılarak projenin bütünlüğe kavuşması sağlanır. Bu araştırmaları; *ekonomik, teknik, finansal, yasal* ve *örgütsel araştırmalar* olmak üzere beş grupta toplayabiliriz:

Yapılabilirlik projesi araştırmalarını kısaca ele alalım:

Ekonomik Araştırmalar, kurulacak işletmenin ekonomik açıdan verimli, kârlı ve ussal olup olmadığının araştırılmasıdır. Üretilmesi planlanan mal veya hizmete ilişkin talep ve pazar payının kestirimi yapılır.

Teknik Araştırmalar, teknik araştırmalar işletmelerin seçecekleri teknolojinin belirlenmesinde temel olur. Üretim süreci aşamalarının tanımlanması, üretim teknolojisinin seçimi, makinaların seçimi ve fabrika içindeki yerleşimi, bakım onarım olanaklarının araştırılması bu çalışmalar kapsamındadır.

Finansal Araştırmalar, kurulacak işletmenin değişmez değer yatırım maliyetleri ile döner sermaye gereksiniminin belirlenmesi, gelir ve gider kestirimlerinin yapılması, finansman kaynaklarının saptanması, işletme kârlılığının saptanması ve bununla ilgili değerlendirmelerin yapılmasını kapsar.

Yasal Araştırmalar, sermaye gereksinimi, mali sorumluluğu sınırlama, vergilendirmedeki farklılık, kredi sağlama olanakları, kuruluş giderleri, işletme yapısından gelen zorunluluk gibi etkenlerin değerlendirilmesini kapsar.

Örgütsel Araştırmalar, iş analizi, iş bölümü ve uzmanlaşma, yetki ve sorumluluk dağılımı, iletişim kanalları, çalışacak kişilerin belirlenmesi, örgüt şemasının çıkarılması çalışmalarıdır.

Yapılabilirlik Projesi (Ön Proje)

Bir önceki aşama olan yapılabilirlik araştırmalarına dayanarak bir ön proje oluşturulur. Bu proje bir ön inceleme niteliğindedir ve yatırım düşüncesinin gerçekleştirilebilirlik olasılığını ortaya koymak için kullanılır. Yatırım düşüncesinin incelemeler sonunda yerinde olduğu görülürse, kesin proje hazırlanmasında ön proje verilerinden yararlanılacaktır. Ön proje çalışmaları genelde daha yalın olsa da, kimi durumlarda kesin proje hazırlar gibi çalışma yapma gereği ortaya çıkabilir.

Değerlendirme ve Yatırım Kararı

Ayrıntılı olarak projeye ilişkin tüm bilgileri içeren yapılabilirlik raporu, yatırımın değerlendirilmesine ilişkin önemli bir göstergedir. Bu bilgilerin ışığında yapılacak değerlendirme sonucunda, yatırım kararı verilecek ya da yatırımdan vazgeçilecektir.

Bir özel girişimcinin yapacağı yatırıma temel oluşturacak ön projelerin değerlendirilmesinde ana ölçüt, girişimin sağlayacağı kârdır. Bu nedenle işletmeci, işletmeyi kurma kararı verirken kârlılık (rantabilite) oranları üzerinde durur. Kârlılığın hesabı, yalnızca ilk çalışma yılı için yapılmaz. Kârlılık, işletmenin tüm ömründe elde edeceği net gelir ve amortismanların, işletmenin kurulması için yapılan değişmez giderlerden fazla olması biçiminde düşünülür. Üretim faaliyeti süresince elde oluncak net gelirlerin (amortismanlarla birlikte) bugünkü değerinin bulunarak, işletmeyi kurma giderleriyle karşılaştırılması gerekir. Giderlerden fazla bir gelir elde ediliyorsa, işletmeyi kurmanın kârlı olduğu anlaşılır.

Girişimci yönünden kullanılacak başka değerlendirme ölçütleri de vardır. Bunlar, borç ödeme yeteneği, döviz etkisi, katma değer ölçütü, sermaye-hasıla oranı, sermaye yoğunluğu, emek verimliliği gibi değerlendirmeleri kapsar.

Kesin Proje

Proje kabul edildikten sonra, kesin proje biçimine dönüştürülür. Bu aşama, projenin somutlaştırılması ve ayrıntılarının belirlenmesini içerir.

İşletmenin kapasitesi, büyüklüğü, hukuksal yapısı, yapılacak harcamaların ayrıntısı, alınacak her türlü donanım, bunların teknik özellikleri ve maliyetleri gibi her türlü ayrıntı kesin projede yer alır. Kesin projenin hazırlanmasında en büyük yardımcı, ön proje çalışmalarındaki veri ve sonuçlardır.

Projenin Uygulanması (Yatırım)

Bu aşamada yatırım gerçekleşmektedir. Başka deyişle, projenin gerektirdiği her türlü somut çalışmalar bitirilmekte ve işletmeye geçiş aşaması için hazırlık yapılmaktadır.

Arsa alınması, yapım, donanımın kurulması, makine ve araç gerecin satın alınması ve montaj çalışmaları bu aşamada gerçekleşir. Ayrıca, proje ve mühendislik tasarımlarının oluşturulması, görüşme ve sözleşmelerin tamamlanması, eğitim projenin uygulanmasına ilişkin çalışmalar yatırım aşamasında ele alınır.

Projenin planlanan süre içinde tamamlanması ve maliyetlerin hesaplanan düzeyde tutulması temel sorunlardır. Bunun için, işlerin belirli bir zamanlama çizelgesine uygunluğu, harcamaların projeye göre yapılıp yapılmadığının izlenmesi ve denetlenmesi gerekir. Gerektiğinde projede değişiklikler yapılmasına ilişkin değerlendirmeler yapılarak, bu kararın alınmasına dayanak olacak raporların hazırlanması da söz konusu olur.

Bu aşamada, çok büyük niceliklerde değişmez giderlere katlanılması gerekir.

Üretime Geçiş

Yatırım projesinin uygulanması aşaması bitirildikten sonra, deneme üretimine geçilmesi son aşamada gerçekleşir. Bu üretim sırasında, planlanan nitelik, nicelik ve maliyetler yönünden malın uygunluğu denetlenir, arada oluşan farklar varsa bunların giderilmesi için çalışmalar yapılır. Bunlardan sonra, planlanan uygun bir çalışma gerçekleştirilerek, kesin üretim aşamasına geçilir. Böylece, yatırım süreci tamamlanmış olur.

Kuruluş kararı almak üzere yapılması gereken araştırmalar, işletmelerin faaliyet konusuna göre değişir mi?

Yapılabilirlik (fizibilite) araştırmaları her işletmenin kuruluşunda geçerlidir, ancak kapsamı ve boyutları işletmenin faaliyet konusuna göre farklılık gösterir.

Güzel Holding örnek olayında kuruluşu planlanan işletme, moda sektöründe hazır giyim üretimi gerçekleştirecektir. Planlanan bu yatırım için doğru kararın verilebilmesi yapılabilirlik araştırmalarına bağlıdır. Işıl Güzel kâr öncelikli bir yaklaşımla maliyetler üzerinde durmaktadır. Maliyetler ve kârlılık, hazır giyim pazarının doymuşluk oranına ve talep miktarına bağlıdır. Bu bakımdan öncelikle ekonomik fizibilite yapılarak, pazarın yapısı ortaya konmalıdır. Böylece, ürünü satın alacak hedef kitle ve buna bağlı olarak ürünün özellikleri doğru belirlenecektir. Ekonomik araştırmalardan sonra, diğer fizibilite çalışmaları da tamamlanmalıdır.

KURULUŞ YERİNİN BELİRLENMESİ

Kuruluş yeri belirlenirken üzerinde durulan etkenlerin önemini açıklamak.

İşletmelerin kurularak yerleşeceği alanın seçimi, tüm işletmelerin karşı karşıya kaldığı ve çözmek zorunda olduğu bir sorundur. Üreticiler, toptancılar, perakendeciler, finansal kurumlar ve tüm hizmet işletmeleri bu sorunla karşı karşıyadır. Kuruluş yeri sorunu, yalnızca işletmelerin ilk kuruluşlarında değil büyüme, pazarların değişmesi, arz kaynaklarının değişmesi gibi çeşitli nedenlerle yerleşim alanının değiştirilmesi sırasında da ortaya çıkar. Ayrıca, bir işletmenin şubeler ya da ek bürolar oluşturması ya da varolan çevresini genişletmesi durumunda da kuruluş yeri kararları alınacaktır.

İşletmelerin kuruluş yeri, işletmelerin amaçlarına ulaşması için gerekli koşulları gerçekleştirecek biçimde olmalıdır. Kuruluş yerinin seçilmesinde her şeyden önce üretilen maddelerin maliyet giderlerinin çeşitli kuruluş yeri etmenleri aracılığıyla düşürülmesine çalışılır. Yer seçiminde işletme giderlerinin en düşük ve işletme gelirlerinin en yüksek olduğu, yani en yüksek kârın ya da en büyük yararın sağlandığı yer aranır.

İşletmelerin ilk kuruluşlarında seçecekleri yeri üç aşamalı olarak ele alabiliriz:

- 1. Aşama :** Belli bir ülkenin sınırları içindeki belli bir bölgeyi seçmek
- 2. Aşama :** Seçilen bu bölgenin içinde kalan belli bir noktayı saptamak
- 3. Aşama :** Bu noktadaki bir arsada işletmeyi oluşturup, işletme için gerekli üretim araçlarını sağlamak ve işletmenin iç yerleşim düzenini kurmak.

Kuruluş Yeri Etkenleri

İşletmelerin seçecekleri kuruluş yeri için geçerli olan etkenlerden söz ederken, işletmelerin uğraş alanlarının dikkate alınması gerekir. İşletmelerin üretim işletmesi olması ya da toptancılık, perakendecilik, bakım onarım gibi hizmet işletmesi olması, göz önünde tutulacak etkenlerin farklılaşmasına yol açar.

Üretim işletmelerinin kuruluş yeri bölgesini seçerken değişik derecelerde etkili olan, ancak her kuruluşta ağırlıkları ölçüsünde değer verilmesi gereken etkenler şunlardır:

- Hammadde
- Ulaştırma (Taşıma)
- Pazara Yakınlık
- İşgücü (Emek)

İşletmelerin kuruluş yeri, amaçlarına ulaşması için gerekli koşulları gerçekleştirecek biçimde seçilmelidir.

- Enerji ve Yakıt
- Su
- İklim Koşulları
- Artıkların Atılması
- Özendirme Önlemleri
- Öteki Etkenler

Bunların her birini ayrı ayrı ele alalım.

Hammadde

İşletmeler belli bir malın üretimi için çeşitli girdileri kullanmak zorundadırlar. Bu girdilerin bir bölümü, üretilen malın önemli bir bölümünü oluşturur, bir bölümü ise bu malın içine küçük ölçülerde doğrudan ya da dolaylı yolla katılarak, malın oluşmasına katkıda bulunurlar. Malın önemli bölümünün oluşmasına katkıda bulunan girdiler hammadde, öbürleri ise yardımcı madde ya da malzeme adını alır.

Kuruluş yerinin seçiminde en çok etkili olan etkenlerden birisi, hammadde ve yardımcı madde sağlama olanağıdır. Hammadde, fiziksel ve kimyasal nitelikleri açısından çağdaş ve geçerli bir işletme yönetiminin uygulanmasına olanak vermesi, sağlanmasında süreklilik ve güvenilirlik bulunmalı, fiyatı elverişli olmalı ve iyi bir ulaştırma şebekesinin yakınında bulunmalıdır.

Hammaddeler çabuk bozulduğu için, tarımsal ürünleri kullanan işletmeler bu ürünlerin yetiştirildiği bölgelerde kurulurlar. Örneğin, dondurulmuş sebze ve meyveler, meyvesuyu özü üreten işletmelerin kuruluş bölgeleri tarımsal ürünlere yakındır.

Hammaddenin gerekli niteliklere sahip olması koşulu ile, sürekli ve güvenilir olarak sağlanabileceği kuruluş yeri seçilmelidir. Aşırı rekabet tehlikesi bulunan ya da güvenilir hammadde satıcısı olmayan durumlarda, hammadde kaynağına sahip olma çabaları gösterilmelidir. Hammadde kaynağının sayılan bu niteliklerinin dışında, hammadde ve yardımcı maddenin satın alma bedelinin ya da kendi hammaddesini üreten işletmelerin üretim maliyetlerinin, rekabete olanak verebilecek bir düzeyi aşmaması gerekir.

Ulaştırma

İşletmeler için, üretim sürecinin değişik aşamalarında ulaşım önem kazanır. İşletmenin kullanacağı girdilerin, istenen nicelik ve nitelikte, istenen zamanda ve yerde bulundurulması, ayrıca fiyatlarının ve ödeme koşullarının uygun olması ulaşım olanaklarıyla doğrudan bağlantılıdır.

Bir kuruluşun bulunduğu yerin doğal yapısı ve oradaki yaşam koşulları, kuruluş yeri seçiminde önemlidir. Ancak, bu etkenler her zaman yeterli değildir. Önemli olan nokta, bir işletmenin kuruluş yerinin, rakip işletmelerin kuruluş yerine göre ulaşım açısından daha olumsuz bir durumda olmamasıdır. Olumsuz ulaşım koşulları, yüksek maliyetler ve rekabette zorlanma anlamına gelir.

Tarihe baktığımızda, eski büyük kentlerin çoğunluğunun su yolları çevresine (nehir, göl, deniz) kurulduğunu görürüz. Bunun nedeni, su taşımacılığının büyük hacimli, küçük değerli yüklerin taşınmasında en ucuz yol olmasıdır.

Ulaştırma etkeni, maliyetleri, hız ve belli bölgelerde elverişli olan özel taşıma olanaklarının seçimine bağlıdır. Örnek olarak, su yolu ile taşıma olanaklarının bulunup bulunmamasına göre birbirinden farklı uygulamalara gidilir ve her uygulamanın değişik yarar ve sakıncaları oluşur.

Taşıma maliyeti, seçilen yol türüne, kullanılan araca ve uzaklığa bağlıdır. Kilo-metre başına malzeme taşıma maliyeti genellikle uzaklık arttıkça azalır.

Taşımada temelde beş yol kullanılır: Demiryolu, karayolu, denizyolu (su yolu), havayolu, boru hattı. Günümüzde hızlı ve yoğun ulaşımın önem kazanması, ağır-

lıgın karayolu, demiryolu ve havayolu taşımacılığına verilmesini gerektirmiştir. Ürünleri özel taşıma olanakları gerektiren işletmeler, bu olanakların bulunduğu yerlere yerleşirler.

Malların tüketim bölgelerine taşınması, orta ve küçük işletmeler için büyük önem taşır. Aracıları kaldırmak ya da azaltmak, pahalı mal taşımacılığını ortadan kaldırmak için tüketim malı üreten işletmeler, kent içlerine ya da yakın çevrelerine kurulmaktadır. Örnek olarak, ham petrolün ucuz fakat ürünlerinin pahalıya taşınması ve dünyanın bir çok ülkesinde ham petrol çıkarılmaması ve dışalım yoluyla sağlanması nedeniyle, petrol rafinerileri kıyısı bulunan ülkelerde büyük tüketim merkezlerine en yakın olan liman kentlerine kurulmaktadır.

Pazara Yakınlık

Pazara yakınlık, kuruluş yeri kararlarındaki önemini hiç yitirmemiştir. Nüfusun yoğun olduğu alanlar, birçok işletmeyi çekmektedir. Bunun nedenlerinden birisi, araçların çok ucuz bir ulaşım gideriyle işletmeye ulaşma olanağı bulmalarıdır. Nüfusun büyümesi ve buna bağlı olarak pazarların büyümesi, buralardaki işletme sayısını hızla artırır. İstanbul, İzmir, Bursa, Adana gibi nüfusça yoğun illerde işletmeler de yoğunlaşmaktadır. Tersine, doğu illerinde öbür etkenlerin yanı sıra nüfusun artmaması ve göç gibi nedenlere de bağlı olarak, işletme sayısının azaldığı gözlemlenmektedir.

Pazara yakın olmak, taşınması zor ve pahalı ürünler üreten işletmeler için özellikle önem kazanır. Hammaddeden yarı bitmiş ya da bitmiş mala dönüştürüldüğünde değeri fazla yükselen malları üreten işletmeler, hammadde yakınında kurulabileceği gibi, tüketim alanlarında da kurulabilirler.

Anarım ve bakım gibi yoğun bir satış sonrası hizmet gerektiren malları üreten işletmeler, örnek olarak bilgisayar satıcıları, ya pazara çok yakın olarak kurulmalı ya da servis işini yürütecek ayrı olanakları pazarda sağlamış olmalıdır. Satış sonrası servis (hizmet) işlerini yürüten işletmeler, her zaman pazara en yakın yerleri seçmelidirler.

Kimi işletmeler, ulusal pazarda yaygın biçimde satmak üzere mallar yaparlar. Bu durumda işletme, malların ülkenin her yanına en ekonomik biçimde dağıtılabilceği bir yerde kurulmalıdır.

Dar bir pazar alanı içinde çalışan ve çevresel gereksinimleri karşılayan küçük işletmeler, genellikle tüketim alanlarına yakın ya da tüketim alanlarının içinde kurulurlar. Büyük işletmelere hammadde, malzeme ya da yarı bitmiş mallar üretilen işletmeler, ilişkileri olan büyük işletmelerin yakınlarında kurulurlar.

İşgücü

Bir işletmenin kurulması ve işletilmesi için gerekli unsurların başında, işgücü gelir. Mekanizasyon ve otomasyonla gerekli işgücü azaltılabilirse de tümüyle kaldırılıp yerine başka bir öge koymak olanaksızdır.

İşletmeler için işgücü, yaşamsal önemde ve pahalı bir üretim elemanıdır. İşletmenin yerleşimi, beceri kazanmış, eğitilmiş ve işletme amaçlarına yönelik olarak çalışan işgücü sunumuna büyük ölçüde bağlıdır. İşgücünün büyüklüğü, becerisi, ücret düzeyleri, sendikalaşma derecesi ve çalışanların işe ilişkin tutumları kuruluş yeri seçiminde önem taşır.

Yerinde bir kuruluş yeri kararı, işletmenin gerek duyduğu işgücünün bir kaç katının bulunacağı bir bölgeye yönelik olur. Sınırlı bir işgücü sunumuna karşın, yoğun bir işgücü istemi bulunuyorsa, işletmeler arasında işgücü sağlamada yoğun bir rekabet oluşur. Hızlı bir işgücü değişim çabukluğu ve yüksek bir işgücü maliyeti ile karşılaşılır.

Büyük yerleşim merkezlerinin yakınında kurulacak işletmeler için, nitelikli işçi sağlamak daha kolaydır. Nüfusu az bölgelerde kurulacak işletmeler için, gerek kuruluş gerekse işletme dönemlerinde nitelikli işçi sağlamak daha zordur.

Maliyet giderleri içinde işçilik payının çok yüksek olduğu işkollarında yer alan işletmeler, ilke olarak düşük işçilik maliyeti olan bölgeleri seçerler. Özellikle küçük kentlerde yaşam pahalılığının daha az olması, buralardaki ücret düzeylerinin de düşük olmasına yol açar.

İşçinin üretim maliyetindeki payı işletmeden işletmeye büyük farklılıklar gösterir. Kuruluşlardaki mekanizasyon ve otomasyon derecesi, işletmenin kapasitesi ve kapasite kullanımı, nitelikli işçinin tüm işçiye oranı, çevredeki ortalama işçi ücretleri, işçiliğin ürün maliyetindeki payını etkileyen en önemli noktalar.

Enerji ve Yakıt

Bölgedeki enerji olanakları, kuruluş yeri kararlarında önem taşır. Kömür ya da elektrik enerjisini sağlama olanakları, maliyetler, enerjinin sürekliliği, kararı etkiler.

Enerji gereksinmesi sanayiden sanayiye değişir. Kimi üretim dallarında çok az kullanılan elektrik enerjisi, çimento, şeker ve kağıt üretiminde üst düzeyde kullanılmaktadır. Kimi dallarda yer seçimini etkileyen en önemli etken, enerjinin sağlanması ve fiyatı olmaktadır. Değirmenler, bıçkı atölyeleri gibi enerji gereksinmesi çok olan işletmeler, ucuz ve kolay elektrik enerjisi elde edilebilen akarsuların çevrelerinde kurulurlar.

Yukarıdaki irdelemeleri yakıt için de yapabiliriz. Yakıtın ana maliyet ögesi olduğu endüstrilerde, ucuz yakıt kaynakları, işletmelerin yerleşim kararlarında belirleyici etkenlerden birisi olmaktadır. Petrol, doğal gaz, kömür gibi yakıt kaynaklarının bol olduğu bölgeler, bu endüstriler için önemli üstünlükler sağlar. Demir-çelik endüstrisinin kömür kaynaklarına yakın kurulması kömürün ana maliyet ögesi olmasındandır.

Su

Endüstriden endüstriye büyük değişiklik gösteren öğelerden birisi de su gereksinmesidir. Yer seçimine etkisi bakımından su sağlanması, kimi endüstri dallarında en başta gelen etken olmaktadır. Önem derecesi değişmekle birlikte, her canlı gibi her işletmenin de suya gereksinmesi olduğu ve susuz yerde endüstri kurulamayacağı açıktır. Metalürji ve kimya endüstrisi, kağıt endüstrisi, dokuma endüstrisi üretimlerinde yüksek basınçlı su kullanırlar. Demir-çelik endüstrisinde soğutmada bol su gereklidir. Soğutma suyu olarak gerektiğinde tuzlu su kullanılabilirse de temizlik suyu, beslenme suyu, işleme suyu ve içme suyu olarak tatlı suya kesin gereklilik vardır.

Kullanılacak suyun nicelik ve niteliği kuruluş yeri seçiminde giderek daha önemli olmaktadır.

2. Dünya Savaşı sırasında Teksas'ta, savaş uçakları ve parçaları üretmek üzere yapılan çok yüksek bir binada iklim koşulları tümüyle denetim altına alınmıştı. Söz konusu binada dışa açılan hiç bir cam bulunmuyordu ve aydınlatma yapay ışıkla sağlanıyor, havalandırma da iç donatımla gerçekleştiriliyordu. Bina'nın içinde çalışanlar, dışarıdaki hava koşullarından tümüyle artılmışlardı. Isının, yağmurun, gün ışığının ayırında değillerdi. Savaş için gerekli malzemenin üretimini dış koşulların etkilerinden arınmış olarak, robotu andırır biçimde gerçekleştiriyorlardı.

Doğa Koşulları

İklim, işletmede çalışanların sağlığını, çalışma yeteneğini ve üretkenliğini etkiler; ayrıca ısı derecesi, nemlilik derecesi ve bunların değişme derecesi ve çabukluğu da işletmelerin üretimlerini doğrudan etkiler. Fazla sıcaklığın ve soğukun verimli çalışmayı etkilediği işletmeler için en uygun olan koşullar sağlanmak istenirse, ek giderlere katlanmak gerekecektir. İlimli hava koşulları isteyen işletmelerin bir bölümü açık havaya kurulabilir. İklimin üretilen mallar üzerinde de etkisi vardır. Sıcak ve nemli iklimin ayrı bir sakıncası, büyük işletmelerde genellikle varolan asit ve korazif etkilerin artması nedeniyle, onarım ve bakım giderlerinin yükselmesidir.

Bir işletmenin daha verimli çalışması belli iklim koşullarına bağlıysa, bu durumun yer seçiminde gözönünde tutulması gerekir. Bu nedenle, kar ve yağmur yağışları, en yüksek ve en düşük sıcaklıklar, nem ve rüzgarların yönü gibi noktalar karşılaştırılarak karar verilir.

İklim, günümüzde yerleşim açısından eskiye göre daha az önemli bir etken durumundadır. Endüstride çalışanlar için iklimin önemi yerini korurken, endüstrinin kendisi için önemini yitirmiştir. Gerekli iklim koşulları değişik yollarla sağlanabilmekte, bu konuda yapılacak giderlere katlanmak zorunlu olmaktadır.

İklim koşullarının yanında ele alınacak başka bir kuruluş yeri etkeni depremdir. Deprem kuşaklarında ve çevrelerinde yerleşecek işletmelerin yapacakları binaların özel koşullara uyması ve bu nedenle daha fazla harcama yapması gerekir. Zorunluluk olmadıkça, bu hareketli kuşakların içinde kalmayan kuruluş yerlerinin seçilmesi uygun olur.

Atıklar

Zararlı atıkları olan işletmeler, yerleşim alanlarının dışında kurulmuş olsalar da, zamanla çevresinde oluşacak yerleşim birimlerine zararlı olacak ve yakınmalara yol açacaktır. İşletmeler nereye kurulsunlar, atıklarla ilgili önlemleri zamanında almak zorundadırlar. Sağlıkla ilgili yasal düzenlemeler, belediye uygulamaları ve oluşturulmuş kent planları çeşitli endüstri dallarının nerelerde ve nasıl kurulacağına ilişkin kuralları koyar. Atıkların zararsız bir biçime dönüştürüldükten sonra atılmaları zorunluğudur. Bu konuda gittikçe gelişen bir yasal sınırlama ve kamusal tepki kendini göstermektedir.

ISO 14000 standartları, sürdürülebilirlik prensiplerine göre çevre yönetiminin çerçevesini belirlemektedirler. ISO 14000 standardı kuruluşların önceden belirledikleri çevre politikası ve çevresel hedeflerine uygun bir çevre yönetim sistemi kurmalarını, bu sistemi geliştirmelerini ve sürekliliğini sağlamalarını öngörmektedir (Standart, Haziran 2000).

Özendirme Önlemleri

Devlet, işletmelerin belli yerlerde kurulmasını özendirmek ya da zorlaştırmak için çeşitli önlemler alır. Halkın çıkarlarını korumak, çevrenin bozulmasını engellemek, endüstri ve ticareti belli yerlerde geliştirmek ya da sınırlamak bu önlemlerle olur.

Özendirme önlemleri iki ana kümede ele alınabilir: Birincisi, enerji, ulaşım ve haberleşme gibi altyapı yatırımlarının devletçe gerçekleştirilmesi, ikincisi de özel kesime vergi ayrıcalığı ya da indirimi sağlamak, belli bölgelerde kurulan özel işletmelere yatırım indirimi, gümrük indirimi, özendirme kredisi, vergi iadesi gibi doğrudan önlemler uygulamaktır. Günümüzde, Türkiye’de bu önlemler ve bunların dışında çeşitli önlemlerle, geri kalmış yörelere özel kesim işletmelerinin kurulması için yoğun çabalar harcanmaktadır.

Özendirme önlemleri arasında, orta ve büyük işletmeler için daha büyük önem taşıyan organize sanayi bölgelerini ayrıca vurgulamak gerekir. Bunlar, büyük yerleşim merkezlerinin çevresinde, işletmelerin düzenli ve planlı olarak bir araya toplandığı bölgelerdir.

İşletmelerin tek başlarına alt yapıyı oluşturmaları, çok büyük giderleri gerektirir. Belli bölgelerde yol, su, elektrik, kanalizasyon, PTT, sağlık ve eğitim merkezleri, bakım-onarım merkezleri, araştırma-geliştirme büroları gibi çeşitli alt yapı ve temel hizmetlerin önceden gerçekleştirilmiş olması, işletmelerin kuruluşunu büyük ölçüde kolaylaştırmaktadır.

Öte yandan, daha küçük işletmeler için oluşturulan küçük sanayi siteleri de özendirme önlemleri çerçevesinde düşünülebilir. Orta ve küçük işletmeler için, kentlere daha yakın yerlerde kurulan ve alt yapı sorunları çözülmüş ekonomik açıdan uygun kuruluş yerleri küçük sanayi siteleri adını alır. Buralarda, daha çok mobilya, oto yedek parçası, dokuma, oto onarım gibi atölye sistemi ile çalışan işletmeler yer alır.

Öbür Etkenler

Saydıklarımız dışında kalan etkenler de vardır. Kuruluş yerinin seçilmesinde bunların da etkileri görüldüğünden, tümünü birden öteki etkenler başlığı altında inceleyebiliriz.

Bunlardan biri, belediyelerin ya da öteki yerel yönetimlerin koyduğu yerel vergi, resim ve harçlardır. Bunlar, kimi ülkelerde işletme kuruluşlarını etkileyecek ölçüde önem kazanabilir. Bu yönden işletmelerin katlanacakları parasal yükün boyutu, işletmeleri belli yörelere çeker ya da oralardan uzaklaştırır.

Kültürel koşullar, kuruluş yerinin seçimindeki ikincil etkenlerdendir. Çalışanların ve ailelerinin kültürel gereksinmelerini karşılayacak alanlarda işletmelerin kurulması, bu etkeni açıklar.

İşletmelerin, birçok sanayi dalının biraraya toplandığı bölgelerde kurulmasının getireceği çeşitli üstünlükler vardır. Dışsal ekonomiler adı verilen bu etken, nitelikli işçi bulmada, finansal kurumlardan yararlanmada, onarım, yedek parça sağlamada, çeşitli araçlardan yararlanmada etkili olur.

Kuruluş yeri etkenlerinden hangisine öncelik verilmelidir?

İşletmelerin kuruluş yeri seçiminde bazı unsurlar diğerlerinden daha fazla önem taşıyabilir. İşletmenin amaçlarına ve üretim konusuna göre, kuruluş yeri etkenlerinin önem sırası değişir.

Güzel Holding örneğinde, hazır giyim üretimi için önem kazanan kuruluş yeri etkenleri işgücü, pazara yakınlık ve ürünlerin pazara ulaştırılması olanaklarıdır. Moda, tasarım ve dikiş konusunda nitelikli eleman bulunması ve işe alınması sağlanmalıdır. Hazır giyim ve moda merkezinin İstanbul olduğunu düşünürsek, fabrikanın buraya yakın olması gerekecektir. Enerji, hazır altyapı gibi etkenlerin de dikkate alınmasıyla Bilecik OSB'nin uygun bir kuruluş yeri olduğunu düşünebiliriz.

TELEVİZYON

- Çevrenizde gördüğünüz işletmeler, rastgele ortaya çıkmış kuruluşlar mıdır? Tabii ki değil. Bu konuyla ilgili olarak "İşletmelerin Kuruluşu" adlı televizyon programını izleyebilirsiniz.

Özet

Bu Ünite de işletmelerin kuruluşunda alınacak kararların, yatırımın başarısında önemli rol oynadığını öğrendik. Artık;

- işletmelerin kuruluş kararlarındaki aşamaları (sayfa 39),
- yapılabirlik (fizibilite) araştırmalarının neler olduğunu (sayfa 40),
- projenin yatırım kararına hangi aşamada dönüştüğünü (sayfa 40-41),
- işletmelerin kuruluş yerinin belirlenmesinde dikkate alınan etkenleri (sayfa 42-47) biliyoruz.

İşletmelerin kuruluşunda alınacak kararlar, yatırımın kâr-hıllığında önemli rol oynar. İşletmelerin kuruluşunda ilk olarak yatırım düşünçesi oluşur. Yatırımın yapılabirliğini

belirlemek üzere ekonomik, teknik, finansal, yasal ve örgütsel fizibilite çalışmaları yapılır. Bu çalışmalara dayalı olarak bir ön proje oluşturulur. Ön proje, yatırıma ilişkin bütün bilgilerin ayrıntılarını kapsar ve yatırım kararı için temel bir göstergedir. Proje onaylandıktan sonra kesin projeye dönüştürölür ve sonraki aşamada yatırım gerçekleştirilir. Kesin üretim aşamasına geçilerek, yatırım süreci tamamlanır.

İşletmelerin kuruluş yeri seçimi, üzerinde titizlikle durulması gereken bir diğer konudur. Kuruluş yeri seçiminde dikkate alınan etkenler; hammadde, ulaştırma, pazara yakınlık, işgücü, enerji ve yakıt, su, iklim koşulları, atıkların giderilmesi, özendirme önlemleri ve diğer etkenlerdir.

Kendimizi Sınavalım

Özet bölümündeki konuları yeterince anlayıp anlamadığınızı ölçmek için aşağıdaki soruları yanıtlamaya çalışınız. Soruları zorlanmadan yanıtladığınızda bir sonraki Üniteye geçebilirsiniz. Ancak zorlandığınız sorulara ilişkin konuları tekrarlamanız yararınıza olacaktır. Unutmayın! Doğru yanıtları Ünitenin sonunda bulabilirsiniz.

1. İşletmelerin kuruluş kararının oluşumunda, ilk aşama hangisidir?
 - a. Fizibilite araştırmaları
 - b. Ön proje
 - c. Kesin proje
 - d. Yatırım düşüncesi
 - e. Uygulama
2. Kurulacak işletmenin verimli, kârlı ve ussal olup olmadığı hangi fizibilite araştırması ile belirlenir?
 - a. Yasal
 - b. Örgütsel
 - c. Ekonomik
 - d. Finansal
 - e. Teknik
3. Finansal araştırmalar, işletmelerin kuruluşunda hangi bilgileri sağlar?
 - a. Pazar payı, talep kestirimi, kârlılık
 - b. Yatırım maliyetleri, döner sermaye gereksinmesi, finansman kaynakları
 - c. Kredi olanakları, kuruluş giderleri, sermaye gereksinmesi
 - d. İş analizi, yetki ve sorumluluk dağılımı, iletişim kanalları
 - e. Üretim süreci aşamaları, teknoloji seçimi
4. Bir yatırım projesinin somutlaştırılması ve ayrıntılarının belirlenmesi aşaması hangisidir?
 - a. Ön proje
 - b. Yatırım kararı
 - c. Kesin proje
 - d. Yatırım kararı
 - e. Üretime geçiş
5. Kuruluş yeri seçiminde ilk aşama hangisidir?
 - a. Ülke seçimi
 - b. Kent seçimi
 - c. Arsa belirleme
 - d. Bölge seçimi
 - e. Nokta seçimi

6. Aşağıdakilerden hangisi, kuruluş yeri etkenlerinden biri değildir?
 - a. Teknoloji düzeyi
 - b. Taşıma
 - c. Hammadeye yakınlık
 - d. İklim koşulları
 - e. Pazara yakınlık
7. Tarihte büyük kentlerin, genelde su yolları çevresine kurulmasının temel nedeni nedir?
 - a. Serin iklim olması
 - b. Turistik amaçların gerçekleştirilmesi
 - c. İnşaat kolaylığı
 - d. Su taşımacılığında yararlanabilmek
 - e. Stratejik olması
8. Ulusal pazarda, yaygın biçimde satış yapabilmek için, kuruluş yerinin özelliği ne olmalıdır?
 - a. Tüm ülkeye en ekonomik dağıtımın yapılabilmesi
 - b. Belirli bir tüketim alanına yakın olması
 - c. Servis işlerini görebilecek noktada olması
 - d. Hammadeye yakın olması
 - e. Su yollarına yakın olması
9. İşletmeler için, nitelikli işgücü bulmada kolaylık sağlayan uygulama hangisidir?
 - a. İşgücü maliyetlerini arttırmak
 - b. Büyük yerleşim merkezleri yakınında bulunmak
 - c. Teknolojiden yararlanmak
 - d. İşgücü sayısını azaltmak
 - e. İşgücünün eğitilmesi
10. İşletmelerin, büyük yerleşim merkezlerinin çevresinde, düzenli ve planlı olarak toplandığı yerlere ne ad verilir?
 - a. Küçük sanayi sitesi
 - b. Kuruluş yeri
 - c. Optimal kuruluş yeri
 - d. Organize sanayi bölgesi
 - e. En uygun kuruluş yeri

“ Yaşamın İçinden

Aşağıda bu Ünite de incelediğimiz konularda ilgili, gerçek hayattan örnekler yer almaktadır. Örnek olayları okuyarak, bunlara ilişkin soruları yanıtlayınız. Örnek olayları dikkatlice okuyup, soruları yanıtlamanız, öğrendiklerinizin pekişmesi ve daha kalıcı olması açısından son derece önemlidir.

Fabrika Kuran Fabrikalar

Büyük bir hevesle yeni bir iş kurmaya karar verdiniz. Yatırım yapacaksınız, ancak üretim tesislerini nereye kurmanız gerektiğini, hangi makinelere gereksinmeniz olduğunu, hangi ünitenin ne kadara mal olacağını kestirebilecek bilgilere sahip değilsiniz. Fabrikayı nerede kurarsanız daha fizibil olur? Pazar araştırmasını kime yaptıracaksınız? Ayrıntılı bir maliyet hesabını nasıl yaparsınız? Kararları kim alacak, uygulama sürecini nasıl takip edeceksiniz, eşgüdümü kim sağlayacak, denetimi kim yapacak?.. Bütün bu sorular içinden çıkılmaz gibi görünüyor değil mi?

Durun, hemen pes etmeyin öyle. Sizin bütün bu sorunlarla uğraşmanıza gerek yok. Bu işi zaten birileri sizin adınıza yapıyor. Hem öyle her konu için ayrı bir şirket ya da kişiye başvurmanıza gerek yok.

Son birkaç yıldan bu yana her biri kendi alanlarında uzman olan firmalar gıda, ayakkabı, ambalaj, çorap ve deri gibi sektörlerde kurdukları anahtar teslimi fabrikalar ve tesislerle girişimcilerin üzerindeki bütün yükü ortadan kaldırıyor. Firmalar komple tesis kurmakla kalmıyor aynı zamanda denetim mekanizması da oluşturuyorlar. Gerek makina gerekse mal üretimi konusunda girişimciye kendi elemanlarıyla eğitim veriyorlar. Aynı zamanda danışmanlık hizmeti de veren bu şirketlerden yatırımın her aşamasında destek almak olası.

İşte anahtar teslimi fabrika kuran şirketler ve koşulları.

Ağırbaş Ticaret: 1959 yılında kurulan Ağırbaş Ticaret, çorap makinası üretiyor. İngiliz ve İtalyan firmaların Türkiye temsilciliğini de yapan Ağırbaş, ilk anahtar teslim fabrikasını 1992 yılında kurdu. Türkiye'nin her yerinde fabrika kurabilen firma, girişimciden arsayı kendisinin bulmasını istiyor. Arsanın en az 20 bin metrekare olması gerektiğini belirten Ağırbaş Ticaret Satış Müdürü, bunun da 10 bin metrekaresinin kapalı alan olması gerektiğini vurguluyor. Kurulacak fabrikaların yıllık 1 milyon dolara kadar üretim yapabileceğini belirten müdür, anahtar teslimi kurulacak fabrikanın yatırımcıya 500 bin-1 milyon 500 bin dolara mal olacağını söylüyor. Sıfırdan bir fabrika kurmak içinse iki buçuk yıllık süre gerekiyor.

Cihan Makina: Bu şirket, tekstil ve konfeksiyon otomasyonuna yönelik makina ve ekipmanlarını üreten uluslararası kuruluşların Türkiye temsilciliğini yapıyor. Ürün gamı hayli geniş olan Cihan Makina'nın yatırımcı için her türlü

fabrikayı kurabileceğini belirten fabrika müdürü, ayrıca danışmanlık, satış ve teknik servis hizmetleri, montaj ve eğitim hizmetleri de sağlandığını belirtiyor. Ayrıca fabrika kurulmadan önce yatırımcıyla birlikte proje çalışması da yapılıyor. Böylece yatırımcının yönelmek istediği pazarlar bile dikkate alınarak, ona göre bir tesis kuruluyor. Fabrika müdürü, anahtar teslimi kurulacak tesislerin 500 bin-3 milyon 500 bin dolar arasında değişebileceğini belirtiyor. Ayrıca Cihan Makina, tesis kurulduktan sonra da yatırımcıya, pazar ve finans konularında yardımcı oluyor.

Ekmasan: 1981 yılında kurulan ve merkezi Bursa'da bulunan Ekmasan, un ve ekmek konusunda anahtar teslim tesis kuruyor. İç yıllık ISO 9001 belgesine sahip firma orta ölçekli ekmek fırınlarını 15-20 gün, tünel tip ekmek fırınlarını ise 6 ay içinde müşterilerine teslim ediyor. Bu tesislerin kurulması için gerekli alan 400 metrekare ile 2 bin metrekare arasında değişiyor. Tesisin girişimciye toplam maliyeti ise 15-20 milyar ile 2 milyon mark arasında. Orta ölçekli bir fırının günlük üretim kapasitesi 30 bin ekmek iken, tünel tipi fırınların kapasitesi 160 bini buluyor.

Ekol Makina Sanayi: 1994 yılında Eskişehir'de kurulan Ekol Makina, bisküvi, mısır çerezi, ambalaj makinesi ve pudra şekeri değirmeni üretmek için yatırım yapmak isteyen girişimcilere hizmet veriyor. Yatırımcıların böyle bir tesis için en az 2 bin 400 metrekarelik alana gereksinimleri var. Günlük 24 ton üretim kapasitesine sahip olan fabrika üç ayda yatırımcıya teslim ediliyor. Böyle bir tesise sahip olmak isteyen yatırımcı için gerekli sermaye ise minimum 600 bin dolar. İlk fabrika teslimatını 1995 yılında İzmir'de gerçekleştiren firma Gana, Tanzanya, Nijerya, Ürdün, Romanya ve Mısır'a ihracat yapıyor. Ekol Makina Mali İşler Müdürü, eskiden ithal ettikleri mısır çerezi makinalarını artık kendileri ürettiklerini ve yoğun taleple karşılaştıklarını belirtiyor. Ekol Makina, tesisi kurmakla kalmıyor, gerek makina gerekse mal üretimi konusunda eğitim ve danışmanlık hizmetlerini de veriyor. Satış sonrası destek amacıyla üç ay süren eğitimler yine Ekol Makina elemanları tarafından veriliyor.

Eser Makina: 1992 yılında kurulan Eser Makina, Eskişehir Sanayi Bölgesi'nde yer alıyor. ISO 9001 kalite belgesine sahip olan firma bisküvi, çikolata, çiklet, gofret ve paketleme sektörlerinde üretim yapmak isteyen girişimcilere anahtar teslimi fabrika kuruyor. Firma istenen tesisi 2,5-3 ay gibi bir süre içinde girişimciye teslim ediyor. Tesis için 2 bin-2 bin 500 metrekarelik bir alana gereksinme olduğunu belirten firma yetkilileri, günlük üretim kapasitesi ortalama 20-25 ton ürün olan bir fabrika için gerekli sermayenin 1 milyon dolar civarında olduğunu söylüyor. Firma Ukrayna, Romanya, Cezayir ve İran'a ihracat yapıyor.

Göçmen Makina: Karaman'da bulunan Göçmen Makina, gıda sektöründe yatırım yapmak isteyen girişimcilere anahtar teslimi fabrika kuruyor. Bisküvi, gofret ve çikolata üretim tesisi kuran firma bisküvi ve gofret tesisini iki ay, çikolata tesisini dört ay gibi bir sürede tamamlıyor. Bu tesislerin kurulmasında gerekli olan alan bisküvi için 250, çikolata için 500, gofret içinse 400 metrekare. Bu tesislerin girişimciye maliyeti 300 bin dolar ile 1 milyon dolar arasında değişiyor. Göçmen Makina Genel Müdür Yardımcısı, kurulacak bir bisküvi fabrikasının saatte 750 kg, çikolata fabrikasının saatte 200 kg, gofret fabrikasının ise günlük 3,5 ton üretim kapasitesine sahip olduğunu belirtiyor.

Morex Makina: Deri üretimi konusunda yatırım yapmak isteyen girişimcilere hizmet veren Morex Makina, deriyi dikilecek hale getirinceye kadar tüm aşamaları kapsayan komple tesis kuruyor. Morex, kurulan tesisteki elemanların eğitimi için, kendi elemanlarını 45 gün ile iki ay gibi bir süre boyunca fabrikaya gönderiyor ve ileriki aşamalarda meydana gelecek sorunlarda da müşterisini yalnız bırakmıyor. Ortalama bin metrekarelik bir alana kurulan bir tesisin üretim kapasitesi 5 ile 10 ton arasında değişiyor. Firma talep edilen bu tesisi 6 ay gibi bir sürede tamamlarken, girişimciye çıkarılan fatura da 500 bin dolar ile 4.5 milyon dolar arasında değişiyor. Morex Makina Atölye Şefi, deri fabrikasının kurulması için en uygun bölgelerin Marmara ve Ege olduğunu, ayrıca gelen isteklere göre farklı alanlarda da anahtar teslimi projeler gerçekleştirdiklerini söylüyor.

Pabuç Makina: Ayakkabı üretmek isteyenlere anahtar teslim fabrika kuran Pabuç Makina, 1991 yılından beri Almanya, İtalya, İngiltere ve Amerika'dan ayakkabı üretim makinaları ithal ediyor. Ayakkabı üretmek isteyen girişimcilerin ne tür ayakkabı üretmek istedikleri veya ne kadar üretim yapmak istediklerine göre makine ithal eden firma, Türkiye'nin her yerinde tesis kurulabiliyor. Pabuç Makina Satış Temsilcisi, üretim için en az 400 metrekarelik bir alan ve bir depo gerektiğini vurguluyor. Satış Temsilcisi, yatırım sermayesi için en az 500 bin mark gerektiğini, makinaların da 6 aylık garanti kapsamında olduğunu belirtiyor. İlerleyen zaman içinde bir sorun çıkması halinde, teknik ekip bu sorunu anında ortadan kaldırıyor. Kuşçu, kurulacak tesislerde üretim kapasitesinin tesisin büyüklüğüne göre değiştiğini, ancak yatırımcıların ortalama olarak günlük bin çift ayakkabı üretilebileceğini belirtiyor.

Step: 1946 yılında Belçika'da kurulan Desmet'in Türkiye temsilcisi olan Step, yemeklik yağ sanayi konusunda yatırım yapmak isteyen girişimcilere hizmet veriyor. Firmasının Türkiye'deki ilk faaliyeti ise ayçiçeği tohumunu ham yağa dönüştüren bir fabrika tesisatı. Yılda ortalama iki fabrika teslimatı yaptıklarını belirten Genel Müdür, girişimcilerin hedeflerine göre ne tür bir fabrika kurulacağını belirlenmesinden sonra maliyetin ortaya çıktığını ve genellikle 2-5 milyon dolar civarında bir fiyat çıktığını söylüyor.

- 1) Örneklerini okuduğunuz, değişik firmaların kuruluş aşamalarını karşılaştırarak, benzerlik ve farklılıklarını değerlendiriniz.

Biraz Daha Düşünelim

- 1) İşletmelerin kuruluşunda geçilmesi gereken aşamalar nelerdir?
- 2) Yatırım düşüncesinin oluşumunda etkili unsurlar nelerdir?
- 3) Yapılabilirlik projesinin etkinlikle gerçekleştirilmesi için yapılması gereken araştırmalar nelerdir?
- 4) Ekonomik araştırmaların konusu nedir?
- 5) Finansal araştırmalar hangi çalışmaları kapsar?
- 6) Yapılabilirlik projesi (ön projenin) özellikleri nelerdir?
- 7) Kesin projede hangi bilgiler yer alır?
- 8) İşletmelerin kuruluş yeri kaç aşamada belirlenir? Bu aşamalar nelerdir?
- 9) Kuruluş yeri seçiminde dikkate alınması gereken etkenler nelerdir?
- 10) Kuruluş yeri etkenlerinden hangisine öncelik verilmelidir?
- 11) Artıkların atılması konusu kuruluş yeri kararını ne yönde etkiler?
- 12) İşletmelere dışsal ekonomi sağlayan uygulamalar neler olabilir?

Başvurabileceğimiz Kaynaklar

- Akat, İter ve Diğerleri. **İşletme Yönetimi**, Barış Yayınları Fakülteler Kitabevi, İzmir, 1999.
- Baron, David P. **Business and Its Environment**, Prentice Hall-Inc., New Jersey, 2000.
- Can, Halil ve Diğerleri. **Genel İşletmecilik Bilgileri**, Siyasal Kitabevi, Ankara, 1999.
- Karalar, Rıdvan. **İşletme - Temel Bilgiler - İşlevler**, Anadolu Üniversitesi Basımevi, Eskişehir, 1998.
- Karalar, Rıdvan. **İşletme Politikası**, Anadolu Üniversitesi Basımevi, Eskişehir, 2000.
- Mescon, Micheal H. ve Diğerleri. **Business Today**, Prentice Hall-Inc., New Jersey, 1999.
- Mucuk, İsmet. **Modern İşletmecilik**, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 1997.
- Robert, A. Ristau. **Introduction to Business**, South Western Educational Publication, Cincinnati, Ohio, 1997.

Yanıt Anahtarı

1. d	Yanıtınız yanlış ise “Kuruluş kararının oluşumu” bölümünü yeniden gözden geçiriniz.
2. c	Yanıtınız yanlış ise “Fizibilite araştırmaları” bölümünü yeniden gözden geçiriniz.
3. b	Yanıtınız yanlış ise “Fizibilite araştırmaları” bölümünü yeniden gözden geçiriniz.
4. c	Yanıtınız yanlış ise “Kuruluş aşamaları” bölümünü yeniden gözden geçiriniz.
5. d	Yanıtınız yanlış ise “Kuruluş yerinin belirlenmesi” bölümünü yeniden gözden geçiriniz.
6. a	Yanıtınız yanlış ise “Kuruluş yeri etkenleri” bölümünü yeniden gözden geçiriniz.
7. d	Yanıtınız yanlış ise “Ulaştırma” bölümünü yeniden gözden geçiriniz.
8. a	Yanıtınız yanlış ise “Pazara yakınlık” bölümünü yeniden gözden geçiriniz.
9. b	Yanıtınız yanlış ise “İşgücü” bölümünü yeniden gözden geçiriniz.
10. d	Yanıtınız yanlış ise “Özendirme önlemleri” bölümünü yeniden gözden geçiriniz.